

susținut răspicat în 1953¹: « Să slujești din plin idealurile înaintate ale epocii — iată datoria superioară pentru care trebuie să trăiești ». O discuție exhaustivă asupra creației lui Leon Kruczkowski din anii de după eliberare nu poate fi încheiată fără a aminti, fie și în treacăt, rolul deosebit de important al scriitorului, situat pe poziții marxiste, în combaterea concepțiilor revizioniste cu privire la literatură. Încă la Congresul al IV-lea al scriitorilor poloni (Szczecin, 1949), Leon Kruczkowski afirma: « Cheia înțelegerii juste a omului, în procesul furtunos de transformări care străbate viața noastră, nu poate fi metoda naturalismului sau a altui oarecare «ism», care corespunde decadenței burgheze în literatură și artă (...). Lupta pentru realismul socialist este și va rămâne mai departe direcția principală pe care se va dezvolta viața noastră literară, va rămâne sarcina cea mai importantă a activității Uniunii scriitorilor poloni ». Kruczkowski a demonstrat în repetate rânduri netemeinicia așa zisei libertăți depline a creației literare, atrăgând astfel atenția asupra pericolului prezentat de cultul lipsei de idei, preconizând o « operă de idei, angajată în procesul istoric, cu părtinire, cu tendință ». « Scriitorul socialist — spunea Kruczkowski — este un astfel de scriitor care recunoaște primordialitatea nu numai a ideii socialismului, ci și a luptei pentru realizarea ei (...). Răspunderea lui este multilaterală ca nici odată până acum: social-politică, morală și culturală »².

Mergînd pe linia tezei rostite de Władysław Gomułka la al III-lea Congres al P.M.U.P., care spunea: « Vrem o artă care să exprime adevărul vieții, o artă care într-o formă artistică să oglindească procesele complexe de formare a noilor relații socialiste și transformările corespunzătoare în psihologia oamenilor (...). Realitatea trebuie privită cu ochii forțelor înaintate ale poporului și nu prin ochelarii snobilor și criticilor burghezi ai socialismului », Kruczkowski cerea scriitorului epocii socialiste zugrăvirea realității în perspectiva dezvoltării istorice, aceasta permițîndu-i să nu rămînă la privirea fenomenelor contemporaneității numai « sub specie aeternitatis ». « Opera scriitorului ca fapt social trebuie să răspundă nu numai la întrebările *ce?* și *cum?* (oglindește — n.n.) ci și *pentru ce?* Ultimele două întrebări ni se par mult mai importante decît prima »³, ele privind funcția educativă a literaturii. În acest sens, Kruczkowski îl critica pe scriitorul J. Andrzejewski, care spunea că « lumea trebuie înfățișată numai așa cum este și nu cum *trebuie* să fie ». Aceasta, remarcă Kruczkowski, ar însemna « recunoașterea criticii sociale ca unica, în orice caz, cea mai importantă funcție a scriitorului, renunțarea la ceea ce definim la modul cel mai general prin noțiunea de romantism revoluționar, care constă în oglindirea lumii nu numai așa cum este, ci în egală măsură, cum *trebuie* să fie »⁴. Scriitorul implintat în miezul problemelor epocii sale, participarea creației în mod direct la modelarea noilor conștiințe socialiste — iată idealul superior căruia îi slujește din plin activitatea literară și obștească a eminentului scriitor polon.

Leon Kruczkowski s-a stins din viață la 1 august 1962 la Varșovia.

¹ Cu ocazia înmînării « Premiului internațional Lenin pentru întărirea păcii între popoare ».

² L. KRUCZKOWSKI, *Pisarze wobec dziesięciolecia*, « Nowa kultura », nr. 27 (3 iunie), an. VI (1955), p. 3.

³ W. M., *Leon Kruczkowski (Rozmowa z pisarzami)*, « Życie literackie », nr. 14, 1958, p. 5—15.

⁴ L. KRUCZKOWSKI, *W sprawie Henryków*, « Nowa kultura », nr. 46 (13 nov.), an. VI (1955), Varșovia.